

ВОЛОДИМИР КОКОРА
Науковий керівник:
к.е.н., доц. Кривоус В. Б.

СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА В НОВОМУ ГЕОЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

На сучасному етапі розвитку світова валютна система вибудувалась в інтересах та під впливом окремих країн світу, проте у такому вигляді вона не забезпечує сталого розвитку та стабільності. З одного боку вона стала джерелом глобальної нестабільності, а з іншого – інструментом геополітичного впливу, що за ефективністю досягнення геополітичних цілей в сучасних глобальних умовах не має аналогів. Валютна система давно перетворилася на потужний інструмент геополітики – геоекономіку.

Геоекономіка або нова геополітика почали формуватися у середині минулого століття, коли за результатами Другої світової війни виокремились два найпотужніші світові полюси – Радянський Союз та США. Це стало початком нової боротьби за світове панування між двома ідеологіями – комунізмом та капіталізмом. Відбулося зміщення акцентів від відкритого силового протистояння до економічного з одночасним нарощуванням військового потенціалу. Одним з головних засобів у «цьому змаганні» стала валютна система.

Дуже вдало світова валютна система використовувалася США. В 1944 р. відбулося підписання Бреттон-Вудських домовленостей, після чого американський долар був прирівняний до золота та став головною валютою фінансового світу. США перетворилися на світового банкіра та кредитора, завдяки абсолютній гегемонії своєї валюти. Країна стала не лише локомотивом світової економіки, але й джерелом нестабільності (економічної та політичної) з усіма витікаючими наслідками.

У глобальному масштабі побудована «імперія долара» потребує відповідного захисту, що і відбувається через регулятивні установи МВФ та Світового банку [1]. Фактично міжнародні фінансові інститути є найпотужнішим фактором у реалізації геополітичних інтересів США, покликаних забезпечити несправедливий перерозподіл суспільних благ на їх користь.

Можна сказати, що сьогоднішня світова валютно-фінансова система є однополярна модель, яка за рахунок монополістичного емісійного центру, з одного боку забезпечує велику частину світового попиту, а з іншого – постійно знижує рентабельність власного реального сектора. Це спричиняє гіпертрофію третини економіки, «роздування бульбашок» та виникнення кризових явищ, які країна-емітент, поки що, успішно експортує за свої межі. Яскраво вираженим прикладом виступає криза 2008–2009 рр., розгортання якої почалося з іпотечного сектору американської економіки. Криза значною мірою зачепила виробничу, торговельну і фінансову сфери. Її негативного впливу зазнали фондові ринки, ринки сировини та валют, енерго-економічна технологічна, економічна і соціокультурна сфери [2]. Вона потягнула за собою всі континенти світу.

Сьогодні науковці сходяться на тому, що глобальна економічна криза – це результат фундаментальних дисбалансів в структурі і управлінні світовою економічною і фінансовою системою [3].

Американський уряд рятував власну економіку новою емісією, що загрожує шаленою гіперінфляцією. Вважається, що світова гіперінфляція може бути спричинена внаслідок практично необмеженого запозичення з боку США, що прирівнюється до надлишкової емісії долара і має вести, на думку експертів, до ослаблення національної валюти США. Наступним кроком буде «гонка девальвацій», під час якої багато країн знецінять свої валюти в гонитві за конкурентоспроможністю товарів [1].

Гіперінфляція означатиме знецінення власної валюти для США та неможливість здійснювати запозичення на зовнішніх ринках, що спричинить різке та значне падіння рівня життя населення та зростання соціальних витрат з одночасною ескалацією соціальної напруги. В цілому існують і ризики для функціонування долара. Через постійне зростання кількості криз та невідповідність світової валютної системи базовим принципам, науковці почали пропонувати різні варіанти реформ системи: починаючи від повернення до золотого стандарту до енерговалюти. Всі запропоновані варіанти є згубними для американської економіки, а особливо для гегемонії долара.

Енерговалюта є достатньо перспективним розвитком подій на фінансовому ринку. Науковці схиляються до твердження, що енерговалюта – це валюта, прив'язана не до долара чи дорогоцінного металу, це валюта, заснована на прив'язці до енергетичного еквіваленту. Проте позиція долара є достатньо сильною, через це можливості стати новим монетарним еквівалентом в енерговалюти невеликі. Ш. Сайфулаєв говорить, що енерговалюта надасть позитивний ефект світового масштабу за рахунок контролю емісією нової валюти міжнародним співтовариством. Також особливістю енерговалюти є потреба в створенні наукової теорії та розробки положень концепції з прогнозуванням усіх можливих наслідків від переходу на новий енергетичний еквівалент в економіках світу.

У 2011 р. Майкл Ріверо, колишній працівник НАСА та вчений, підтримав енергоконцепцію та врахував переваги створення нової Lectro валюти. Обіг Lectro має залежати від виробництва та використання електроенергії. За словами вченого, валюта є універсальною цінністю, яка повинна децентралізувати створення грошей, стимулювати політику енергозбереження та введення інновацій. Також однією з переваг даної валюти є неможливість її монополізації та маніпуляції [4]. Концепція М. Ріверо говорить про таке функціонування енерговалютної системи: випуск сертифікатів у вигляді грошових знаків виробниками електроенергії в міру з виробництвом кіловат; при оплаті рахунку за енергію, боржник погашає сертифікат, який в той же момент вилучається з обігу. Таким чином, відбувається постійний потік грошових коштів. Ще одним плюсом даної валюти є відсутність потреби в фінансових посередниках (банках).

Також вартим уваги є те, що Lectro може створити додаткову ліквідність для підприємств електроенергетики. На ринку можна було б спостерігати

меншу волатильність, за умови прив'язки виробничого процесу до електрогенерації, що сприяло б більш активному фінансуванню проектів [5].

З зазначеного вище матеріалу можна засвідчити про залежність світової фінансової системи від так званої гегемонії долара, яка триває протягом тривалого часу. Проте, зважаючи на глобальні та інтеграційні процеси, слід очікувати нововведень в світовій фінансовій системі, особливої уваги серед яких заслуговує енерговалюта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волинський А. Сценарій «сильного долара» : альтернатива «світової гіперінфляції». [Електронний ресурс] / А. Волинський. – Режим доступу: <http://www.warandpeace.ru/ru/commentaries/view/32181>.

2. Кривоус В. Світова економічна криза та шляхи її подолання / В. Кривоус // Вісник ТНЕУ. – 2009. – № 5 – С. 385–389.

3. Кривоус В. Діалектика посткризової світової економічної системи: контури майбутніх змін / В. Кривоус // Вісник КІБІТ. – 2011. – В. № 2(15). – С. 44–48.

4. Кузнецов П. Г. Меморандум в ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pobisk-memory.narod.ru/files/memorandum.zip>.

5. Мерило енергии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.energovector.com/files/ev10-2014.pdf>.

ВІКТОРІЯ КОРОБІЙ

Науковий керівник:

д.е.н. проф. Савельєв Є. В.

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В БОЛГАРІЇ ЯК ФАКТОР РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У західній науковій думці домінує ідея рівності, відома як «шведська модель», зміст якої полягає в забезпеченні рівних умов розвитку як суспільних верств, так і територій країни. Це завдання корелюється із забезпеченням високого рівня децентралізації державної влади та відповідно – автономності і фінансової самостійності органів місцевого самоврядування. Відповідно країни, що реформуються, відпрацьовують механізм вирівнювання рівнів розвитку регіонів. Їхній досвід можна значною мірою адаптувати до потреб реформування регіонального розвитку України. Цим обумовлено зростання актуальності до сліджень регіональної політики колишніх соціалістичних країн, зокрема Болгарії. Фундаментальні дослідження цієї проблематики здійснені колективом науковців Болгарії, Польщі, Російської Федерації Словаччини та України [2; 4; 5; 6; 7].

Сучасна демографічна ситуація в багатьох країнах Центрально-Східної Європи характеризується зменшенням чисельності й рівня народжуваності